

Regeringen
Utbildningsdepartementet

RAPPORT
Juridiska avdelningen
Teresa Edelman
2003-10-28
Reg.nr 31-700-03

Deltidsstudier och antagning till licentiatexamen

Bakgrund

Sedan den 1 maj 2002 har lärosäten med forskarutbildning möjlighet att finansiera en doktorands studier genom utbildningsbidrag eller genom anställning som doktorand på heltid eller deltid, dock lägst 50 procent av heltid. Lärosätet har dessutom möjlighet att anta sökande som endast avser avlägga licentiatexamen till forskarstudier. Regeringen har i regleringsbrevet för Högskoleverket budgetåret 2003 givit verket i uppdrag att följa tillämpningen och effekterna av dessa förändringar. Regeringen har begärt en första rapportering av detta uppdrag den 3 november 2003.

Högskoleverket lämnar följande redovisning med anledning av uppdraget.

Deltidsstudier

Anställning som doktorand

I 5 kap. 1 § högskoleförordningen (1993:100), i dess tidigare lydelse, angavs bl.a. att anställningar som doktorander skulle avse arbete på heltid. Bestämmelsen har ändrats genom att det i 5 kap. 3 a § högskoleförordningen har införts en bestämmelse att en anställning som doktorand skall avse arbete på heltid men att anställningen får avse arbete på deltid, dock lägst 50 procent av heltid, om en doktorand begär det.

I konsekvens därmed har bestämmelsen om den sammanlagda anställningstiden i 5 kap. 7 § högskoleförordningen ändrats. Före ändringen gällde att en person fick vara anställd som doktorand under sammanlagt högst fem år. Numera anges det i bestämmelsen att en person får vara anställd som doktorand under sammanlagt högst åtta år. Såsom tidigare gäller dock att den sammanlagda anställningstiden inte får vara längre än vad som motsvarar forskarutbildning på heltid under fyra år.

Utbildningsbidrag för doktorander

I 2 § förordningen (1995:938) om utbildningsbidrag för doktorander angavs tidigare att utbildningsbidrag fick lämnas vid deltidstudier med lägst 80 procent av helt bidrag. Utbildningsbidrag fick dock på ansökan av doktorand lämnas med lägst 50 procent av helt bidrag, om doktoranden under resterande tid var ledig från studierna för vård av barn som inte hade fyllt åtta år, eller som var äldre men

ännu inte hade avslutat det första skolåret. Efter ändringen gäller att utbildningsbidraget vid deltidstudier skall lämnas med lägst 50 procent av helt bidrag.

Beträffande den sammanlagda bidragstiden gällde tidigare att utbildningsbidrag fick lämnas för sammanlagt högst tre bidragsår (4 § förordningen om utbildningsbidrag för doktorander). Enligt bestämmelsens nu gällande lydelse, får utbildningsbidrag lämnas för sammanlagt högst fyra bidragsår och fem månader. Såsom tidigare får dock bidraget inte lämnas för längre tid än som motsvarar helt bidrag under två bidragsår och fem månader.

Uttalanden om deltidstudier i propositionen Den öppna högskolan

Deltidstudier inom forskarutbildningen redovisas i propositionen Den öppna högskolan (prop. 2001/02:15, s. 84) som en av åtgärderna för att främja ett livslångt lärande i högskolan.

Regeringen anför i propositionen att drygt 30 procent av de aktiva doktoranderna finansierar sina forskarstudier genom yrkesverksamhet och att det av dessa är något fler som har en yrkesverksamhet utan anknytning till forskarutbildningen än som har en anställning med anknytning till forskarutbildningen. I den senare kategorin återfinns t.ex. läkare och industridoktorander.

Regeringen utgår vidare från antagandet att det med största sannolikhet finns än fler yrkesverksamma personer som önskar kombinera sina ordinarie arbeten med studier inom forskarutbildningen och anför bl.a. följande (s. 85):

/.../

Regeringen anser att det bör vara möjligt att uppbära utbildningsbidrag eller ha anställning som doktorand på deltid. Då en forskarutbildning skall kunna slutföras inom åtta år bör en anställning som doktorand eller utbildningsbidrag inte understiga 50 procent av heltid.

En deltidanställning eller ett utbildningsbidrag på deltid bör endast inrättas om en sökande till forskarutbildningen eller antagen doktorand så önskar och om det samtidigt av fakultetsnämnden bedöms som lämpligt. Utlysning av deltidanställning eller utbildningsbidrag på deltid bör inte vara tillåtet. Aktivitetsgraden skall vara minst 50 procent av heltid. En person som uppbär utbildningsbidrag eller har anställning som doktorand på deltid bör om denne så önskar kunna ansöka om anställning alternativt utbildningsbidrag på heltid och få sin ansökan prövad av fakultetsnämnden.

/.../

Högskoleverkets utredning

Tillämpningen av förordningsändringarna

Högskoleverket har under våren 2003 intervjuat flera forskarutbildningsansvariga inom några olika ämnen och vetenskapsområden vid Stockholms universitet (SU), Karolinska Institutet (KI), Kungl. Tekniska högskolan (KTH) och Umeå universitet (UmU) samt doktorandrepresentanter vid dessa och andra lärosäten. Vid intervjuerna ställdes bl.a. följande fråga:

Har lärosätet/fakultetsnämnden, sedan den 1 maj 2002, gett anställning som doktorand eller beviljat utbildningsbidrag för doktorander på deltid? Om så skett – i hur många fall och vad var skälen till det?

Högskoleverket har som underlag för redovisningen också gått igenom en del dokument, såsom beslut och riktlinjer i frågan, från de tillfrågade lärosätena och andra högskolor, fått underhandsinformation från ytterligare en högskola samt försökt att hämta in några statistiska uppgifter.

Resultatet av Högskoleverkets undersökning redovisas i bilaga.

Statistiska uppgifter

Enligt uppgift från avdelningen för statistik och analys vid Högskoleverket går det för närvarande inte att föra någon löpande statistik över doktorander som anställs på deltid eller som uppbär utbildningsbidrag för doktorander på deltid eftersom LADOK-systemet inte är anpassat för sådan insamling. Information kan dock finnas i lokala register på högskolor.

Högskoleverket avser att undersöka möjligheter för att ta fram statistiken på detta område.

Effekterna av förordningsändringarna

Majoriteten av dem som Högskoleverket har talat med inom den begränsade undersökningen har varit positiva till möjligheten att uppbära utbildningsbidrag eller ha anställning som doktorand på deltid på doktorandens begäran. De farhågor som har nämnts är att denna möjlighet kan förlänga utbildningstiden och/eller möjliggöra överutnyttjande av doktorander. Det har också nämnts att bestämmelsen ibland tillämpas i strid med ordalydelsen, dvs. mot doktorandens vilja. Som en fördel har nämnts att ändringen är ett stort steg på väg till större jämlikhet.

Eventuella negativa konsekvenser, som t.ex. förlängning av utbildningstiden, försöker vissa lärosäten förhindra genom att pröva skälen till ansökan och tillämpa bestämmelsen restriktivt. Stockholms universitet har i en lokal föreskrift beslutat om att anställning som doktorand alltid skall utlysas som heltid.

Den teknisk-naturvetenskapliga fakultetsnämndens vid Umeå universitet avser att följa upp deltidsanställningar och utbildningsbidrag på deltid genom djupintervjuer med doktorander har också som syfte bl.a. att förhindra eventuella negativa konsekvenser av de nya möjligheterna.

I sin ordinarie tillsynsverksamhet har Högskoleverket hittills inte fått några anmälningar eller andra indikationer på att högskolorna tillämpar de aktuella bestämmelserna på ett felaktigt sätt.

Att redan nu säga något om effekterna av förändringen synes för tidigt.

Högskoleverket avser att i fortsättningen följa tillämpningen av bestämmelserna vid bl.a. tillsynsbesöken på högskolorna.

Antagning till licentiatexamen

Gällande bestämmelser

Den nya möjligheten att anta sökande till forskarstudier som avser avlägga licentiatexamen framgår av ändringen i 9 kap. 3 § högskoleförordningen.

Tidigare angavs i bestämmelsen att fakultetsnämnden till forskarutbildning bara fick anta sökande som anställdes som doktorand eller som beviljades utbildningsbidrag för doktorander. Fakultetsnämnden fick dock anta sökande som hade någon annan form av studiefinansiering om nämnden bedömde att finansieringen kunde säkras under hela utbildningstiden och att den sökande kunde ägna så stor del av sin tid åt utbildningen att den kunde slutföras inom åtta år.

Genom ändringen av bestämmelsen ges fakultetsnämnden möjlighet att utöver bedömningen av säkrad finansiering under studier på minst halvtid fram till doktorsexamen även göra en liknande bedömning fram till licentiatexamen. Ändringen framgår av följande tillägg i bestämmelsen: "...att den kan slutföras inom fyra år vad gäller licentiatexamen och åtta år vad gäller doktorsexamen".

Bestämmelsen i 5 kap. 7 § högskoleförordningen om den sammanlagda anställningstiden som doktorand har också kompletterats med tillägget att vid studier som skall avslutas med licentiatexamen får den sammanlagda anställningstiden inte vara längre än vad som motsvarar forskarutbildning på heltid under två år.

Vidare har bestämmelsen i 5 kap. 4 § högskoleförordningen om rätten att få anställning som doktorand för den som fått utbildningsbidrag kompletterats på följande sätt: "... senast när det enligt den individuella studieplanen återstår en utbildningstid som motsvarar två års utbildning *på heltid* till doktorsexamen".

Uttalanden om licentiatantagning i propositionen Den öppna högskolan

I propositionen Den öppna högskolan gör regeringen bedömningen att det som en åtgärd för att främja ett livslångt lärande i högskolan även bör vara möjligt att anta sökande till forskarstudier som avser avlägga licentiatexamen. Till stöd för sin bedömning anför regeringen bl.a. följande (prop. 2001/02:15, s. 85 f.):

Enligt gällande högskoleförordning skall en student bedömts ha försörjning säkrad fram till doktorsexamen. Det finns dock åtskilliga personer som endast önskar avlägga en licentiatexamen. Även dessa måste kunna uppvisa finansiering fram till en doktorsexamen. Många arbetsgivare är i dag tveksamma till eller saknar praktiska möjligheter att garantera försörjning för en anställd fram till en doktorsexamen. Detta gäller framför allt personer som önskar doktorera på deltid då detta innebär ett tidsmässigt långt åtagande för arbetsgivaren.

Intresset för att avlägga en licentiatexamen har ökat påtagligt under det senaste decenniet. Under 2000 avlades 2 166 doktorsexamina och 996 licentiatexamina. Det innebär att antalet doktorsexamina har ökat med 98 procent sedan 1990 medan licentiatexamina har ökat med 132 procent under perioden. Nästan hälften av samtliga licentiatexamina under 2000 utfärdades inom det tekniska vetenskapsområdet.

Regeringen gör bedömningen att möjligheten att bli antagen till en forskarutbildning som avslutas med licentiatexamen skulle leda till att fler personer kan erhålla en examen. Förändringen innebär att fler yrkesverksamma personer som önskar en påbyggnad och fördjupning inom sitt arbete och ämnesområde, t.ex. sjuksköterskor, gymnasielärare och civilingenjörer, kan få detta inom ramen för forskarutbildningen. För åtskilliga yrkeskategorier är forskarutbildningen ett logiskt steg i kompetensutvecklingen och det livslånga lärandet. Möjligheten att antas för studier till en licentiatexamen skulle således möjliggöra att fler externt finansierade doktorander kan antas.

För de studenter som antas till forskarstudier som avslutas med en licentiatexamen gäller samma regler som vid antagning till forskarstudier som avslutas med doktorsexamen. Önskar en person efter uppnådd licentiatexamen fortsätta med forskarstudier som avslutas med doktorsexamen kan denna söka, i konkurrens med andra sökande, till fortsatt forskarutbildning. Vid en eventuell antagning räknas tiden för licentiatstudierna av och anställning kan erbjudas för resterande tid enligt 5 kap. 7 § i högskoleförordningen. Det är angeläget att det inte skapas en tvåstegsmodell där studenter regelmässigt först antas till studier för licentiatexamen för att sen eventuellt tillåtas gå vidare till studier för en doktorsexamen. Det är väsentligt att inga negativa konsekvenser för utbildningen till doktorsexamen uppstår.

Högskoleverkets utredning

Tillämpningen av förordningsändringarna

Vid de ovannämnda intervjuerna våren 2003 med doktorandrepresentanter samt ansvariga för forskarutbildning inom olika ämnen och vetenskapsområden vid några lärosäten, har Högskoleverket ställt bl.a. följande fråga:

Har fakultetsnämnden, sedan den 1 maj 2002, antagit doktorander till licentiatexamen? Om svaret är ja – i hur många fall och i vilka situationer?

Högskoleverket har vidare gått igenom olika dokument från högskolorna gällande licentiatantagning och hämtat in en del tillgängliga statistiska uppgifter samt underhandsuppgifter från ytterligare ett universitet och en högskola.

Resultatet av Högskoleverkets undersökning redovisas i bilaga.

Några statistiska uppgifter

Av Högskoleverkets årsrapport 2003 framgår att under vår- och höstterminerna år 2002 antogs sammanlagt 178 studenter till licentiatutbildning vilket uppskattningsvis utgör ca 5 procent. Värt att notera är att 93 av dessa studenter är kvinnor. Antagningarna var koncentrerade till KI och KTH. I NU-databasen som finns på Högskoleverkets hemsida finns dessa uppgifter fördelade på högskolor, vetenskapsområden och forskningsämnen. Statistiska uppgifter om antagna till licentiatutbildning under år 2003 kommer att finnas tillgängliga i NU-databasen från och med april 2004.

Effekterna av förordningsändringarna

För att undvika negativa konsekvenser av förordningsändringarna såsom tvåstegsantagning med åtföljande tidsutdräcker och rättsosäkerhet för

doktoranderna, vidtar vissa högskolor olika åtgärder. Bland dessa åtgärder kan nämnas följande:

- Beslut om lokala regler om att antagning i huvudsak skall ske till utbildning som avslutas med doktorsexamen.
- Beslut om lokala regler om att en förnyad vetenskaplig prövning skall ske vid licentiatantagning om den forskarstuderande önskar fortsätta till en doktorsexamen.
- Restriktiv tillämpning av möjligheten att anta doktorander till licentiatexamen.
- Beslut i fakultetsnämnden utan delegering.
- Bevakning av att det inte införs en tvåstegsmodell.
- Krav på redogörelse för skäl för licentiatantagning.

Som fördelar med ändringen har nämnts nya möjligheter för yrkesverksamma och för kvinnor, förhöjningen av status för licentiatexamen och förbättrade planeringsmöjligheter.

Den hittills genomförda undersökningen ger vissa indikationer på att det finns institutioner som regelmässigt antar doktorander till studier för licentiatexamen och institutioner som tillämpar tvåstegsantagning.

Högskoleverket anser dock att det ännu är för tidigt att uttala sig om effekterna av förordningsändringarna.

Denna rapport har fastställts av universitetskanslern Sigbrit Franke i närvaro av kanslichefen Lennart Ståhle och chefsjuristen Annica Lindblom efter föredragning av verksjuristen Teresa Edelman. I ärendets beredning har utredaren Helen Dryler, avdelningen för statistik och analys, deltagit.

Sigbrit Franke

Teresa Edelman

Bilaga

Deltidsstudier

Rektor vid Stockholms universitet

Rektor vid SU har beslutat följande lokala tillämpningsföreskrift med anledning av bestämmelsen i 5 kap. 3 a § högskoleförordningen:

Anställning som doktorand skall alltid utlysas som heltid. Doktoranden skall för att ha rätt till anställning som doktorand på deltid begära det i samband med det första anställningstillfället eller vid förnyad anställning. Begäran om anställning på deltid skall inkomma till institutionens prefekt/motsvarande så snart som möjligt i samband med första anställningstillfället och senast tre månader före förnyad anställning. Om synnerliga skäl föreligger kan undantag göras från denna tillämpningsföreskrift.

Kanslichefen vid humanistiska fakultetsnämnden, SU:

Av svaren från en del av institutionerna framkommer att ingen doktorand som finansieras med fakultetsmedel (dvs. utbildningsbidrag eller doktorandanställning) har antagits till deltidstudier och att deltid beviljats i ett fall för en doktorand med doktorandanställning, och då för det sista året av forskarutbildningen.

Man bör vara restriktiv med att bevilja anställning eller utbildningsbidrag på deltid även i fortsättningen. Det kan vara ett sätt från doktorandens sida att förlänga utbildningstiden t.ex. begära deltid när ett år återstår av utbildningstiden och på så sätt förlänga utbildningstiden till 5 år.

Vidare måste institutionerna ges rimliga möjligheter att planera användningen av studiestödsmedlen inom forskarutbildningen.

Representanterna för juridiska fakultetsnämndens kansli, SU:

En doktorand som begärt en halvtid har anställts på halvtid. Doktoranden har en anställning på en advokatbyrå. Man har utgått från skälen angivna i doktorandens ansökan.

Representanterna för naturvetenskapliga fakultetsnämnden, SU:

Hittills har ingen doktorand med utbildningsbidrag/anställning som doktorand begärt att få studera på deltid.

Representanterna för samhällsvetenskapliga fakultetsnämndens kansli, SU:

Bestämmelserna tillämpas på dem som själva vill ha forskarutbildning på deltid och som har deltidarbete.

Representanterna för teknisk-naturvetenskapliga fakultetsnämndens kansli och doktorandrepresentanterna, UmU:

En person har hittills fått anställning som doktorand på deltid. Fakultetsnämnden skall följa upp deltid genom djupintervjuer av doktorander.

Utbildningsansvariga vid Forskarutbildningsnämnden (FUN) vid medicinsk-odontologiska fakultetsnämnden samt doktorandrepresentanten, UmU:

Fakultetens policy är att samtliga doktorander skall vara förordnade på heltid och att de som önskar deltid får ansöka om tjänstledighet. Vid fakulteten finns dock s.k. ST-doktorander. De ägnar ca 8 år åt sin forskarutbildning. Detta sker periodvis på heltid. Ungefär hälften av de åtta åren ägnas åt forskarutbildning och ca hälften av tiden åt klinisk tjänstgöring.

Kanslichefen vid samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden, UmU:

Ingen har hittills anställts som doktorand eller beviljats utbildningsbidrag på deltid. Däremot har man antagit forskarstuderande till deltidsstudier.

Utbildningsansvarig för forskarutbildningen vid humanistiska fakultetsnämnden och doktorandrepresentanterna, UmU:

Ingen har hittills anställts som doktorand eller beviljats utbildningsbidrag på deltid.

Utbildningsansvariga för forskarutbildning vid medicinska fakultetsnämnden, KI:

Man har anställt doktorander och beviljat utbildningsbidrag för doktorander på deltid även tidigare. Bestämmelsen är en legalisering av en gammal praxis och ett stort steg på väg till större jämlikhet. Skälen är oftast familjära.

Doktorandrepresentanter vid KI:

Inga betydande nackdelar har framkommit med den nya bestämmelsen om deltid. Den tillämpas oftast på kliniskt verksamma doktorander.

Utbildningsansvarig för utbildningsområdet kemi, kemiteknik och bioteknik (KKB), KTH:

Det är vanligt att industridoktorander forskarutbildar sig på deltid. Inom KKB förekommer deltidsanställning sannolikt inte alls, möjligen i undantagsfall.

Malmö högskola

Forskningskoordinatören vid Malmö högskola uppger att en stor del av högskolans forskarutbildning, inkluderande den som ansluter till lärarutbildning, rör professionsutbildningar. Därför finns det anledning att kunna anta doktorander på minst halvtid, så att deras verksamhet tidsmässigt kan delas mellan arbetsplatserna som finns utanför och inom högskolan. Högskolans antagningsordning inkluderar ej utbildningsbidrag som finansieringsform.

Ordföranden för Sveriges Doktorander:

Det förekommer numera, utöver föräldraledighet, även ledighet av andra skäl som t.ex. andra studier, eget företag, studieresa m.m.

Lunds doktorandkår:

Det förekommer att man tar in doktorander på halvtid trots att doktoranden vill forskarstudera på heltid eftersom det bara finns finansiering på halvtid.

Antagning till licentiatexamen

Direkt efter det att förordningsändringen trädde i kraft gjorde *Sveriges Doktorander i ett brev till utbildningsutskottet* gällande att förändringen innebär att man kan anta doktorander i två steg: först till licentiand och därefter till doktorand. Enligt Sveriges Doktorander är det omöjligt att förhindra en antagning i två steg eftersom förordningen medger en sådan. I brevet uttrycks oro för att den som blir antagen som licentiand kommer att sväva i ovisshet om möjligheten att få doktorera. Det påpekas också att det i praktiken blir fråga om obligatorisk licentiatexamen med åtföljande tidsutdräkter och varnas för att somliga doktorander blir tvungna att sluta som licentiat med motiveringen att finansieringen inte räcker till en doktorexamen.

Stockholms universitet (SU)

Styrelsen vid Stockholms universitet har i antagningsordningen för forskarutbildning angett att antagning till forskarutbildning i huvudsak skall ske till sådan utbildning som avslutas med doktorexamen. I de fall antagning ändå sker till utbildning som leder till licentiatexamen, skall en förnyad vetenskaplig prövning samt en analys av finansieringsplanen göras om den forskarstuderande önskar fortsätta till en doktorexamen.

Kanslichefen vid humanistiska fakultetsnämnden, SU:

Fakultetsnämnden har inte antagit någon till licentiatexamen. Bestämmelsen bör tillämpas restriktivt. Förnyad prövning för att gå vidare till doktorexamen är ett effektivt sätt för att förhindra missbruk från studenternas sida, dvs. att medvetet försöka komma in på forskarutbildning genom att först söka till den mindre konkurrensutsatta licentiatexamen.

Representanterna för juridiska fakultetsnämndens kansli, SU:

Samma doktorand som har anställts på halvtid har antagits till licentiatexamen. Han ansåg att licentiatexamen skulle vara bra för hans praktik på advokatbyrån.

Representanterna för naturvetenskapliga fakultetsnämnden, SU:

Inga institutioner har hittills antagit någon till enbart licentiatexamen. Fakultetsnämnden har inte delegerat denna fråga till institutionerna, utan till resp. sektionsdekanus.

Representanterna för samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden, SU:

Ändringen gäller bara doktorander som själva vill på grund av sin situation på arbetsmarknaden. Generellt skall antagning till enbart licentiatexamen tillämpas restriktivt.

Doktorandombudsmannen, SU:

Studentkåren driver frågan att det bör införas ett delegeringsförbud av antagning till licentiatexamen, så att detta enbart kan ske i fakultetsnämnden. Doktoranderna vill bevaka att det inte införs en tvåstegsmodell. Om man antas i två steg av ekonomiska skäl saknar doktoranderna den rätt de nu har att avlägga doktorsexamen efter licentiatexamen.

Umeå universitet, UmU

Rektorn vid Umeå universitet har i ett brev till fakultetsnämnderna den 22 november 2002 påpekat att det finns en oro bland de forskarstuderande att bestämmelserna om antagning till licentiatexamen oriktigt skall komma att utnyttjas i syfte att skapa ökad flexibilitet i fakulteternas resursanvändning. Genom att mer eller mindre rutinmässigt anta forskarstuderande till studier för licentiatexamen skulle man teoretiskt sett kunna kringgå förordningens grundregel att doktorander skall garanteras försörjning i fyra år. Rektorn har i brevet understrukt att en sådan rutin strider mot intentionerna i propositionen som går ut på att man inte skall skapa en tvåstegsmodell. Vidare har rektorn återgett Sveriges Doktoranders bedömning att fakultetsnämnderna inte bör delegera rätten att anta till licentiatstudier till institutionsnivån, eftersom en sådan delegation försvårar för fakultetsnämnderna att ta sitt ansvar på ett tillräckligt effektivt sätt. Rektorn har också nämnt att det från något håll har föreslagits att universitetets delegationsordning skulle kompletteras med ett förbud för fakultetsnämnderna att delegera rätten att anta till licentiatstudier. Rektorn har därför uppmanat fakultetsnämnderna att noga överväga lämpligheten av sina delegationer på detta område och därvid seriöst beakta de i brevet anförda synpunkterna.

I universitetets *antagning till forskarutbildning* har därefter i juni 2003 införts ett tillägg att vid antagning av forskarstuderande för att avlägga licentiatexamen vid Umeå universitet skall de i propositionen Den öppna högskolan uttryckta intentionerna beaktas.

Representanten för teknisk-naturvetenskapliga fakultetsnämndens kansli och doktorandrepresentanten, UmU:

Fakultetsnämnden ansvarar för antagning till licentiatexamen. De doktorander som har antagits på det sättet har framfört personliga skäl.

2003-10-28

Reg.nr 31-700-03

Sid 11

Utbildningsansvariga vid forskarutbildningsnämnden (FUN) vid medicinsk-odontologiska fakultetsnämnden och doktorandrepresentanten, UmU:

Fyra personer har sedan den 1 maj 2002 antagits till forskarutbildning med licentiat som avsedd examen. Universitetet uppmanar samtliga fakultetsnämnder att inte delegera sådana beslut och att endast yrkesverksamma antas på detta sätt. Av de fyra som har antagits till licentiatexamen är två kliniker. För de andra två har man begärt förtydligande. Det skall i fortsättningen alltid krävas redogörelse av skäl.

En av ledamöterna i FUN, själv verksam vid en klinisk institution, har vid ett tidigare tillfälle lämnat följande redogörelse till Höskoleverket:

Från handledarhåll har man hävdad att i och med att alla stora anslag är treåriga så finns det stora fördelar med att ha en ansökan som inte täcker mer än två år. Det finns också väldigt stora skillnader mellan de prekliniska och de kliniska institutionerna där det på en del prekliniska "är tradition" att avlägga licentiatexamen, medan det däremot är extremt ovanligt att man avlägger en licentiatexamen eller antas primärt till forskarutbildning för licentiatexamen inom de kliniska specialiteterna. Vid hennes institution är de ansökningar till forskarutbildning, där avsikten är avläggande av licentiatexamen och inte doktorsexamen, ett fåtal.

Kanslichefen vid samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden, UmU:

Fyra personer har hittills antagits till licentiatexamen. Eftersom antagningen normalt sker en gång per år så har det inte varit möjligt att följa upp reformen fullt ut. Reformen ger nya möjligheter för yrkesverksamma och för kvinnor.

Utbildningsansvarig för forskarutbildning vid humanistiska fakultetsnämnden samt doktorandrepresentanterna, UmU:

En gymnasielärare kommer att antas inför hösten.

Institutionen för datavetenskap, Linköpings universitet,

Enligt uppgift från forskarutbildningsledaren har vid institutionen under perioden den 1 januari – den 14 oktober 2003 21 av 32 nyantagna studenter antagits till licentiatexamen, dvs. två tredjedelar. Något generellt skäl till detta har inte kunnat anges.

Utbildningsansvariga vid medicinska fakultetsnämnden, KI:

Huvudregeln är att man antas till doktorsexamen. Det är bra att det nu även finns möjlighet att anta till licentiatexamen. Denna möjlighet kan även höja statusen för licentiatexamen. I tveksamma fall anses man vara antagen till doktorsexamen. Möjligheten kan utnyttjas vid särskilda projekt, personliga skäl m.m.

Doktorandrepresentanterna vid KI:

Det finns en tendens att tillämpa denna möjlighet i allt större omfattning för att slippa ekonomiska åtaganden under en längre tid. På vissa institutioner antar man alla till licentiatexamen till att börja med.

Totalt har en tredjedel av nyantagna doktorander antagits till licentiatexamen sedan möjligheten infördes. Doktorandföreningen har yrkat att Styrelsen för forskarutbildning (fakultetsnämnd) drar tillbaka rätten från institutionerna att anta forskarstuderande till licentiatexamen.

Utbildningsansvarig för utbildningsområdet kemi, kemiteknik och bioteknik (KKB), KTH:

Fem personer har antagits till licentiatexamen. Det har blivit vanligare att industridoktorander avslutar sina studier efter licentiatexamen. Orsaken är att det tar lång tid att nå fram till doktorsexamen på enbart 20-25% verksamhetsgrad.

Doktorandrepresentanterna vid KKB, KTH:

Det har blivit vanligare att doktorander tvingas att avlägga licentiatexamen som en etapp i sin forskarutbildning.

Malmö högskola

Forskningskoordinatören vid Malmö högskola har uppgett att av 14 nyantagna forskarstuderande inom medicinskt vetenskapsområde från och med hösten 2001 har 3 personer antagits för att avlägga licentiatexamen. Vid antagningen har man varit noga med att undersöka anledningen till varför man har ansökt till forskarstudier som avslutas med licentiatexamen.

Andra exempel

Högskoleverket har vid sin undersökning blivit uppmärksammat på en institution inom medicinskt vetenskapsområde som i sina riktlinjer för antagning till forskarutbildningen anger följande: "Ansökan skall alltid avse licentiatexamen, eventuellt senare en doktorsavhandling." Högskoleverket har också tagit del av institutionens mall för individuell studieplan i vilken anges bl.a. följande: "Forskningsprojektet inom ämnesområdet syftar till i första hand en med. lic. avhandling, eventuellt senare en doktorsavhandling."

Högskoleverket har också fått uppgift om flera andra institutioner inom samma vetenskapsområde som sedan augusti 2003 har rekommenderat alla sökande att registrera sig för licentiatexamen i stället för doktorsexamen.